

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

o rentę rodzinną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 czerwca 2019 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 sierpnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odracza wydanie orzeczenia,

**2. przekazuje powiększonemu składowi Sądu Najwyższego do
rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne:**

"Czy osobie, która osiągnęła 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, przedłuży się prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; jednolity tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.)."

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2017 r. oddalił apelację organu rentowego wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 29 grudnia 2016 r. zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 27 kwietnia 2016 r. i przyznającą odwołującej się M. M. prawo do renty rodzinnej.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało poprzedzone ustaleniami faktycznymi, poczynionymi przez Sąd pierwszej instancji, z których wynikało, że M. M., urodzona [...] 1991 r., od 23 maja 2008 r. pobierała rentę rodzinną po zmarłym ojcu J. K.. Wnioskodawczyni w kolejnych latach przedkładała organowi rentowemu zaświadczenia potwierdzające kontynuowanie przez nią nauki w szkołach wyższych. Obecnie kontynuuje naukę w [...] Szkole [...] w O. na drugim semestrze studiów podyplomowych, na kierunku neurodydaktyki w szkole XXI wieku. Planowane zakończenie nauki przypada na luty 2017 r. Studia obejmują dwa semestry, zajęcia dydaktyczne kończą się w styczniu 2017 r., po których wnioskodawczyni powinna złożyć pracę dyplomową. Warunkiem przyjęcia na studia podyplomowe było przedstawienie dyplomu studiów wyższych, w wypadku wnioskodawczyni - dyplomu ukończenia studiów licencjackich w [X.] Szkole [X.] w N.. Jednocześnie wnioskodawczyni kontynuuje naukę na tej samej uczelni na dwuletnich studiach magisterskich (II stopnia), na kierunku pedagogiki, obecnie jest na trzecim semestrze. Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 27 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił wnioskodawczyni dalszego prawa do renty rodzinnej, wskazując że renta przysługiwała jej tylko do końca miesiąca, w którym ukończyła 25 lat, tj. do 30 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej jako: „ustawa o emeryturach i rentach” lub „ustawa emerytalna”) dzieci mają prawo do renty rodzinnej co do zasady do ukończenia 16 roku życia, a ponadto do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 rok życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat. Zgodnie

art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Rodzaje i formy studiów w szkole wyższej określa ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.). Definicja studiów podyplomowych została określona w art. 2 ust. 1 pkt 11 tej ustawy, zgodnie z którym studia podyplomowe oznaczają formę kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzoną w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończące się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że z powyższego przepisu wynika, że studia podyplomowe są jednym z rodzajów studiów w szkole wyższej mieszczących się w zakresie definicji pojęcia „studia wyższe” obok studiów pierwszego i drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich oraz studiów trzeciego stopnia (doktoranckich). Nie można, według Sądu, studiów w szkole wyższej, o jakich stanowi przepis art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, utożsamiać jedynie z pojęciem „studia wyższe”, które jest pojęciem węższym i obejmuje tylko niektóre rodzaje studiów w szkole wyższej. W ocenie Sądu Okręgowego, z przytoczonej definicji studiów podyplomowych wynika, że są to studia, na które są przyjmowani kandydaci posiadający co najmniej kwalifikacje pierwszego stopnia. Sąd wskazał, że jedynym warunkiem, o jakim stanowi przepis art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, jest to, by w momencie ukończenia 25 lat uprawniony był na ostatnim roku studiów w szkole wyższej. Na poparcie powyższej argumentacji Sąd pierwszej instancji powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2014 r., I UK 414/13 (OSNP 2015 nr 8, poz. 115), w którym wyrażono stanowisko, że przez naukę w szkole, o której mowa w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, rozumie się naukę w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych (publicznych i niepublicznych), szkołach wyższych (państwowych i niepaństwowych), szkołach prowadzonych przez Kościół katolicki, a także pozaszkolnych formach kształcenia, doksztalcania bądź doskonalenia zawodowego (np. w ramach różnego rodzaju kursów lub praktyk zawodowych). W grę wchodzi wszelkie formy kształcenia w

systemie stacjonarnym, zaocznym, wieczorowym i korespondencyjnym. Renta rodzinna przysługuje również słuchaczom studiów doktoranckich i studiów podyplomowych.

Sąd Okręgowy, uwzględnivszy powyższą ocenę, uznał, że wnioskodawczyni na dzień ukończenia 25 roku życia była na ostatnim roku studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, a tym samym zachodziły przesłanki do przedłużenia jej prawa do renty rodzinnej do zakończenia przez nią ostatniego roku studiów w planowym terminie.

Rozpoznając apelację organu rentowego wniesioną od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd pierwszej instancji na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego dokonał właściwej jego oceny prawnej i prawidłowo uznał, że w związku z kontynuowaniem przez wnioskodawczynię nauki na studiach podyplomowych w szkole wyższej nie było podstawy do pozbawienia jej prawa do renty rodzinnej.

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną wywiódł organ rentowy i zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podniósł zarzut naruszenia art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach - przez jego błędną wykładnię, w wyniku której przyjęto, że osoba, która ukończyła 25 rok życia, będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, jest na ostatnim roku studiów w szkole wyższej i tym samym przysługuje jej prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów podyplomowych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w O. i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania ubezpieczonej.

W uzasadnieniu skargi organ rentowy podniósł, że zgodnie z dotychczasową linią orzecniczą Sądu Najwyższego, ostatni rok studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach nie odnosi się do studiów na studiach podyplomowych. Zdaniem organu rentowego, Prawo o szkolnictwie wyższym nie zalicza studiów podyplomowych do studiów wyższych. Studia wyższe, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 tej ustawy, to studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, prowadzone przez uczelnię uprawnioną do ich prowadzenia. Studia podyplomowe według art. 2 ust. 1 pkt 11

Prawa o szkolnictwie wyższym to forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzoną w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończące się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych. Według skarżącego, skoro zatem studia wyższe i studia podyplomowe to zupełnie inne formy kształcenia, a ustawodawca w ustawie o emeryturach i rentach nie wskazał, aby osoba kończąca wiek 25 lat, będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, miała uprawnienie do przedłużenia okresu pobierania renty rodzinnej, to nie ma podstaw do rozszerzającej wykładni tego przepisu, gdyż art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej już statuuje wyjątek od zasady, zgodnie z którą prawo do renty rodzinnej przysługuje maksymalnie do ukończenia 25 roku życia. Ponadto, jak podnosił skarżący, za przyjęciem takiej wykładni przemawia wyjątkowość tego przepisu, a także jego cel, który ma umożliwić ukończenie nauki ubezpieczonemu, a nie finansowanie kolejnych szkoleń podejmowanych przez ubezpieczonego po nabyciu kwalifikacji.

Organ rentowy podniósł, że w całości podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2011 r., II UK 71/11 (LEX nr 1308099), zgodnie z którym w kontekście prawa do renty rodzinnej należy opowiedzieć się za węższym rozumieniem pojęcia „studia w szkole wyższej”, a więc odpowiadającym zdefiniowanemu w ustawie - Prawo o szkolnictwie wyższym pojęciu „studiów wyższych” (art. 2 ust. 1 pkt 5). Ukończenie studiów magisterskich równoznaczne jest z uzyskaniem kwalifikacji do wykonywania zawodu zgodnego z kierunkiem studiów i oznacza zakończenie procesu „kształcenia się w szkole” w okresie, w którym przysługuje renta rodzinna. Odbycie po uzyskaniu tytułu magistra studiów wyższych, studiów podyplomowych nie jest środkiem do uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się, lecz służy podwyższeniu kwalifikacji zawodowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, prawo do renty rodzinnej przysługuje dzieciom do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły

16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Z art. 68 ust. 2 tej ustawy wynika natomiast, że jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Na tle pojęcia „studia w szkole wyższej” można dostrzec rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wedle poglądów wyrażonych w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2006 r., I UK 155/05 (OSNP 2006 nr 23-24, poz. 368), z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 207/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 74) i z dnia 23 listopada 2011 r., II UK 71/11 (LEX nr 1308099), ostatni rok studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej nie odnosi się do studiów podyplomowych. Zaakcentowano w tym stanowisku, że ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym zawiera jednoznaczne definicje studiów wyższych i studiów podyplomowych (art. 2 ust. 1 pkt 5 i pkt 11), a studia podyplomowe stanowią inną niż studia wyższe formę kształcenia przeznaczoną dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych (art. 2 ust. 1 pkt 11). Podkreśla się w nim, że w drodze legalnej definicji ustawodawca wyjaśnił i potwierdził różnice prawne i faktyczne, jakie zachodzą pomiędzy studiami wyższymi i podyplomowymi. Jak z tego wynika, pojęcie „studia w szkole wyższej” utożsamiono z pojęciem „studia wyższe” zdefiniowanym w art. 2 ust. 1 pkt 5 powyższej ustawy, ograniczając je wyłącznie do studiów prowadzonych przez uczelnię posiadającą uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego: licencjata, inżyniera, magistra lub tytułu równorzędnego. Szersze znaczenie pojęcia „studia w szkole wyższej” przyjęto natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r., II UKN 699/99 (OSNAPiUS 2002 nr 5, poz. 127), uznając że chodzi o wszystkie studia organizowane i prowadzone przez wyższą uczelnię. Powołane orzeczenie zapadło pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), na tle jej art. 39 ust. 1 pkt 2. Uznano w nim, że studia doktoranckie prowadzone w uczelni, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) - w ówczesnym brzmieniu, z którego wynikało, że w uczelni mogą być prowadzone jednolite studia magisterskie, studia wyższe zawodowe i uzupełniające studia magisterskie oraz że uczelnia może

również prowadzić studia podyplomowe, studia doktoranckie - są nauką w szkole w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Dlatego w przypadku ich podjęcia absolwent szkoły wyższej zachowuje prawo do renty rodzinnej, jednak nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, z możliwością jego przedłużenia na warunkach przewidzianych w art. 39 ust. 2 ustawy. W kolejnym wyroku z dnia 17 października 2006 r., II UK 73/06 (OSNP 2007 nr 21-22, poz. 325) Sąd Najwyższy podkreślił, że pogląd powyższy zachowuje swoją aktualność w odniesieniu do art. 68 ustawy o emeryturach i rentach, a zatem studia doktoranckie prowadzone przez wyższą uczelnię są nauką w szkole w rozumieniu tego przepisu. W ocenie Sądu Najwyższego - w myśl zasady równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP) - nie ma podstaw do czynienia rozróżnień między takimi studiami w zależności od podmiotu, który je w ramach swoich kompetencji ustawowych organizował i prowadził. Studia doktoranckie, także prowadzone przez Polską Akademię Nauk, winny być traktowane jako nauka w szkole w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, podobnie jak uczestnictwo w takich studiach prowadzonych przez wyższą uczelnię. Podobnie rozbieżne jest w tym zakresie orzecznictwo sądów powszechnych. Dla przykładu, o ile w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny przyjął, że studia podyplomowe są ostatnim rokiem studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, o tyle Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 632/12 (LEX nr 1283291) zajął stanowisko przeciwne w odniesieniu do studiów podyplomowych, zaś Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 13 czerwca 2013 r., III AUa 257/13 (LEX nr 1327603) uznał ostatni rok studiów doktoranckich za „ostatni rok studiów w szkole wyższej”.

Pojęcie „studia w szkole wyższej” w kontekście przedłużenia prawa do renty rodzinnej dla osoby, która ukończyła 25 lat, będąc na ich ostatnim roku, wprowadziła już ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Jej art. 39 ust. 2 stanowił bowiem, podobnie jak art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, że jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Organizację szkolnictwa wyższego regulowała wówczas ustawa z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 1985 r., Nr 42, poz. 201 ze

zm.). Z art. 10 ust. 3 tej ustawy wynikało, że podstawowym systemem studiów były studia dzienne. Szkoła mogła prowadzić studia wieczorowe, zaoczne, eksternistyczne i podyplomowe lub inne w sytuacjach uzasadnionych potrzebami gospodarki narodowej, a stosownie do art. 10 ust. 5, jednostki organizacyjne szkół uprawnione do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego mogły prowadzić studia doktoranckie. W rozumieniu tej ustawy studia podyplomowe i studia doktoranckie były zatem studiami prowadzonymi przez szkołę wyższą, czyli studiami w szkole wyższej. Jeszcze wyraźniej takie usytuowanie studiów podyplomowych i doktoranckich zostało zaznaczone w kolejnej ustawie z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.). Jej art. 4 ust. 2 stanowił bowiem, że w uczelni mogły być prowadzone jednolite studia magisterskie, studia wyższe zawodowe i uzupełniające studia magisterskie. Uczelnia mogła również prowadzić studia podyplomowe, studia doktoranckie oraz studia i kursy specjalne. Uczelnia mogła także prowadzić studia typu otwartego dla słuchaczy niebędących studentami. Wszystkie wymienione w tym przepisie rodzaje studiów były studiami w szkole wyższej. Biorąc to pod uwagę, można postawić tezę, że zawarte w art. 39 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin pojęcie „ostatni rok studiów w szkole wyższej” odnosiło się do wszystkich rodzajów studiów prowadzonych przez szkołę wyższą, a nie tylko do studiów wyższych. Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym obowiązywała także już w okresie funkcjonowania ustawy o emeryturach i rentach, której art. 68 ust. 2 ma dokładnie taką samą treść jak art. 39 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Poglądy wyrażone w przytoczonych powyżej wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2006 r., I UK 155/05; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 207/08 i z dnia 23 listopada 2011 r., II UK 71/11, że ostatni rok studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej nie odnosi się do studiów podyplomowych, sformułowane zostały na tle przepisów kolejnej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. Ustawa ta zdefiniowała studia wyższe jako studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, prowadzone przez uczelnię uprawnioną do ich prowadzenia (art. 2 ust. 1 pkt 5); studia podyplomowe jako formę kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci

posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzoną w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończące się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych (art. 2 ust. 1 pkt 11) i studia trzeciego stopnia, tj. studia doktoranckie, prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia (art. 2 ust. 1 pkt 10). W przywołanych judykatach Sąd Najwyższy podkreślił, że w drodze tych legalnych definicji ustawodawca tylko wyjaśnił i potwierdził różnice prawne i faktyczne, jakie zachodzą pomiędzy studiami wyższymi i podyplomowymi, bowiem odróżnienie studiów wyższych od studiów podyplomowych było wyraźne już na gruncie ustawy o szkolnictwie wyższym z 1990 r. O ile trzeba zgodzić się z tym twierdzeniem, że studia wyższe, podyplomowe i doktoranckie to różne rodzaje studiów, to wątpliwości budzi wysnuty stąd wniosek o zawężeniu pojęcia „studia w szkole wyższej” z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej do pojęcia „studia wyższe” zdefiniowanego w art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepis art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej nie stanowi bowiem o „ostatnim roku studiów wyższych”, a o „ostatnim roku studiów w szkole wyższej”. Szkoła wyższa, jak już powiedziano, prowadzi różne rodzaje studiów, w tym podyplomowe i doktoranckie, nadal więc to są studia w szkole wyższej, czego nie zmieniają legalne definicje tych studiów, zamieszczone w ustawie z 2005 r. Dodać do tego trzeba, że w najnowszej ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz.1668 ze zm.) zrezygnowano z legalnych definicji poszczególnych rodzajów studiów, stwierdzając w art. 11 ust. 1, że podstawowymi zadaniami uczelni są, między innymi, prowadzenie kształcenia na studiach (pkt 1); prowadzenie kształcenia na studiach podyplomowych lub innych form kształcenia (pkt 2); prowadzenie kształcenia doktorantów (pkt 4). Z art. 64 ust. 1 tej ustawy wynika, że studia są prowadzone na poziomie studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich, zaś zgodnie z jej art. 163 ust. 1, studia podyplomowe lub inne formy kształcenia mogą być prowadzone przez

uczelnię, instytut badawczy oraz instytut PAN, a kształcenie specjalistyczne - przez uczelnię zawodową, natomiast według art. 198 ust. 1 i 3, kształcenie doktorantów przygotowuje do uzyskania stopnia doktora i odbywa się w szkole doktorskiej, a szkoła doktorska może być prowadzona przez uczelnię akademicką, instytut PAN, instytut badawczy albo instytut międzynarodowy posiadające kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 2 dyscyplinach. Ta ustawa w ogóle nie zawiera pojęcia „studia wyższe”, wobec czego na jej gruncie trudno byłoby obronić stanowisko, że sformułowanie „ostatni rok studiów w szkole wyższej” oznacza „ostatni rok studiów wyższych”.

Z powyższego wynika, że stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie do niemożliwości przedłużenia prawa do renty rodzinnej do końca ostatniego roku studiów podyplomowych, w ciągu którego osoba pobierająca tę rentę ukończyła 25 lat, budzi wątpliwości przez jak się wydaje nieuzasadnione w świetle wykładni językowej i systemowej zawężenie znaczenia pojęcia „ostatniego roku studiów w szkole wyższej” jedynie do „ostatniego roku studiów wyższych”.

Za przyjęciem poglądu Sądu Najwyższego zaprezentowanego w wyrokach z dnia 6 września 2000 r., II UKN 699/99 i z dnia 17 października 2006 r., II UK 73/06, że studia doktoranckie (a więc i studia podyplomowe) są nauką w szkole w rozumieniu przepisów uprawniających dzieci do renty rodzinnej, a zatem ostatni rok takich studiów to „ostatni rok studiów w szkole wyższej” w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, przemawiają też względy celowościowe.

W wyroku z dnia 13 lipca 2006 r., III UK 49/06 (OSNP 2007 nr 13-14, poz. 205) Sąd Najwyższy stwierdził, że warunkiem przedłużenia prawa do renty rodzinnej, na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, jest kontynuowanie nauki na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, niezależnie od wcześniejszego ukończenia studiów magisterskich na innym kierunku. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd wskazał, że zasadniczym celem renty rodzinnej jest dostarczanie osobom wymienionym w art. 68 ustawy o emeryturach i rentach środków utrzymania w czasie, gdy w związku z kształceniem nie wykonują pracy dającej źródło utrzymania. Ta argumentacja w ocenie składu rozpoznającego niniejszą sprawę, pozostaje aktualna również w odniesieniu do osoby kontynuującej naukę na studiach podyplomowych, czy doktoranckich. Rozróżnienie sytuacji

prawnej osób kontynuujących naukę na uczelni niezależnie od wcześniejszego ukończenia studiów na innym kierunku i uzyskania tytułu magistra, od sytuacji osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych i kontynuujących naukę w formie studiów podyplomowych, czy doktoranckich prowadzonych przez uczelnię z racji celu, jakiemu służy renta rodzinna, byłoby bowiem nieuprawnione.

Istotą renty rodzinnej jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom pracownika (rencisty), które nie podjęły pracy w związku z kształceniem się w szkole. Innymi słowy, dotychczasowy obowiązek alimentacyjny rodzica względem pełnoletniego dziecka (art. 133 k.r.o.) przekształca się w prawo do renty rodzinnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się zaś, że nie traci uprawnień do alimentacji dziecko, które osiągnęło nie tylko pełnoletność, ale zdobyło także wykształcenie umożliwiające podjęcie pracy zawodowej, jeżeli np. chce kontynuować naukę i zamiar ten znajduje uzasadnienie w dotychczas osiągniętych wynikach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2000 r., I CKN 1538/99, LEX nr 51629), czy też że jeżeli dotychczasowe kwalifikacje dziecka nie zapewniają mu odpowiedniego poziomu życia i w związku z tym zamierza ono podnieść te kwalifikacje, podejmując np. studia wyższe, okoliczność, że przed tymi studiami już pracowało i pobierało wynagrodzenie za pracę, nie zwalnia rodziców od alimentacji na tej podstawie, że dziecko jest już w stanie utrzymać się samodzielnie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1986 r., II CRN 439/85, OSP 1987 nr 4, poz. 85). Taką argumentację można odnieść także do sytuacji osób pobierających rentę rodzinną i kształcących się na studiach podyplomowych czy doktoranckich. Choć bowiem studia podyplomowe i doktoranckie służą pogłębieniu wiedzy zdobytej na studiach wyższych i podniesieniu kwalifikacji, to w aktualnej sytuacji panującej na rynku pracy, uznać należy, że ich ukończenie może determinować w ogóle podjęcie pracy w zawodzie. Tymczasem celem renty rodzinnej ma być zabezpieczenie finansowe możliwości kształcenia się sieroty bądź pól sieroty celem zdobycia kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy, w zamyśle pracy zgodnej z tymi kwalifikacjami. Mając ten cel na uwadze i uwzględniając że studia podyplomowe można podejmować już po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (czyli po uzyskaniu licencjatu), zasadne wydaje się przyjęcie, że również osobie, która ukończyła dwudziesty piąty rok życia, będąc na ostatnim roku studiów

podyplomowych (studiów w szkole wyższej), prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Wskazane wyżej wątpliwości odnośnie do tego, czy ostatni rok studiów podyplomowych jest „ostatnim rokiem studiów w szkole wyższej” w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej przy rozbieżnym w tym zakresie orzecznictwie, skłoniły skład orzekający do przedstawienia ich w formie zagadnienia prawnego powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy w składzie zwykłym postanowił jak w sentencji (art. 398¹⁷ § 1 k.p.c.).

[aw]